

Nr 117.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
inköp av ett område vid karantänsanstalten å Fejan;
given Stockholms slott den 31 mars 1916.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen medgiva,

att hemmanet $1/12$ mantal Tjockö nr 1 litt. B i Rådmansö socken må för utvidgning av karantänsanstaltens å Fejan område inköpas för en köpeskilling, ej överstigande 7,000 kronor, att utgå av sjätte huvudtitelns allmänna besparingar.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
31 mars 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

I skrivelse den 6 mars 1916 har medicinalstyrelsen gjort framställning om inköp av mark för utvidgning av karantänsanstalten å Fejan.

Innan jag ingår på den sålunda föreliggande framställningen, ber jag få lämna några inledande upplysningar.

Karantänsanstaltens område utgjordes ursprungligen av ett invid ön Fejans nordöstra strand beläget, hemmanet Tjockö nr 1 i Rådmansö socken tillhörigt jordstykke, som enligt kontrakt den 27 juli 1892 för nu ifrågavarande ändamål av medicinalstyrelsen arrenderades.

Emellertid ansågs önskligt, att området för Fejans karantänsanstalt bleve utvidgat och att staten förvärvade äganderätt ej allenast till den mark, vilken, såsom nämnts, disponerades på arrende av anstalten, utan även till mark, som för utvidgning av anstalten möjligen vore behövlig.

Kungl. Maj:t uppdrog därför genom nådigt brev den 24 augusti 1894 åt medicinalstyrelsen att med vederbörande träffa förberedande avtal om inköp av mark för ifrågavarande ändamål.

Sedan sådant förberedande avtal blivit träffat och Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 12 oktober 1894 förordnat, att visst område å nordöstra delen av ön Fejan skulle inköpas, förvärvade statsverket genom köpekontrakt och köpebrev den 4 juni 1895 för en köpeskilling av 2,000 kronor det i sistnämnda nådiga brev avsedda området, utgörande en från $\frac{1}{12}$ mantal Tjockö nr 1 i Rådmansö socken avsöndrad lägenhet om 8 hektar 9 ar 81 kvadratmeter. Ifrågavarande lägenhet har alltsedan dess utgjort karantänsanstaltens område.

Genom nådigt brev den 22 juni 1906 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att för ett av riksdagen samma år för ändamålet anvisat belopp av 128,100 kronor låta vid anstalten uppföra en för 42 patienter beräknad ny sjukhusbyggnad. Vid anstalten har ytterligare anlagts ett för framställande av generatorgas avsett gasverk med tillhörande kaj och övriga anordningar. De förut befintliga sjukhusbyggnaderna hava reserverats för friska, karantänspliktiga personer.

I förutnämnda skrivelse den 6 mars 1916 har medicinalstyrelsen framhållit, bland annat, följande. Vid den tid, då ifrågavarande år 1895 förvärvade område inköptes, hade detsamma ansetts vara för karantänsanstaltens behov tillräckligt. På senare tid hade det emellertid på grund av åtskilliga omständigheter blivit alltmera önskvärt att åstadkomma en utvidgning av karantänsanstaltens område. Redan till följd av de verkställda nybyggnaderna hade området blivit relativt mindre rymligt än vad förut varit förhållandet. Ett ytterligare skäl för utvidgning av området vore att finna i den omständigheten, att karantänsanstalten, som ännu år 1895 varit avsedd uteslutande för kolera, sedermera anordnats jämväl för pest.

Därest det skulle inträffa, att besättningarna å flera större fartyg på en gång måste isoleras å anstalten och baracker härför måste uppföras, skulle, enligt medicinalstyrelsens uppfattning, det nuvarande anstaltsområdet otvivelaktigt icke räcka till för detta ändamål. För övrigt syntes det styrelsen vara uppenbart, att för anstalt, som avsåge isolering vid farsoter, det under alla förhållanden vore av vikt att disponera så stort område, att grannar och trafikanter hölles på någorlunda behörigt avstånd.

Till de sålunda anförda skälen för en utvidgning av karantänsanstaltens område komme emellertid ytterligare ett, nämligen önske-

målet att anordna anstaltens lokaler så, att de ständigt kunde användas för sjukvårdsändamål — detta med anledning av klimatets förstörande inverkan å byggnaderna, då dessa stode obegagnade.

Medicinalstyrelsen har därom anfört följande:

»Under de senare åren har medicinalstyrelsen haft tillfälle konstatera, att anstaltens byggnader i flera avseenden lidit av klimatets inflytande, vilket uppenbarligen härrört därav, att byggnaderna i fråga stått obegagnade, uppvärmda och utan ventilation. Särskilt den jämlikt nämnda brevet den 22 juni 1906 uppförda nya sjukhusbyggnaden har genom inverkan av fukt åsamkats en del skador, vilka kräft icke så obetydliga reparations- och skyddsåtgärder, utan att man dock kan räkna på att liknande skador skola för framtiden vara förebyggda. Denna olägenhet, som anstalten naturligen delar med övriga i nordligt klimat belägna anstalter av samma art, har föranlett den tanken, att det för anstaltsbyggnadernas och övriga anläggningars bevarande och behöriga skötsel skulle vara av värde, om anstalten under de tider, då den icke toges i anspråk såsom karantänsanstalt, kunde användas för något annat sjukvårdsändamål och på detta sätt så att säga hållas i gång året om. Härigenom skulle man även vinna den fördelen, att en dyrbar sjukhusanläggning icke behövde, såsom för närvarande är fallet, stå tom och obegagnad, under det platstillgången å andra sjukvårdsanstalter icke är tillräcklig för behovet. Vid övervägande av de olika sjukvårdsändamål, som härvidlag kunna komma i fråga, har medicinalstyrelsen särskilt fäst sig vid möjligheten att använda anstalten såsom vårdanstalt för ett antal kroniska och jämförelsevis lättskötta sinnessjuka från något av statens hospital. Därest man med omsorg utvalde lämpliga patienter, företrädesvis sådana som hade sin hemort i skärgård, samt vidtoge sådana anordningar, att, då anstalten behövdes för karantänsändamål, patienterna omedelbart kunde överföras till vederbörande hospital, skulle en anordning av ifrågasatt art sannolikt kunna genomföras utan olägenhet ur karantänsynpunkt. Tvärtom skulle det säkerligen vara till avsevärd fördel att vid anstaltens tagande i bruk för karantänsändamål omedelbart kunna på platsen förfoga över därstädes hemmastadd samt med kök, tvättinrättning, maskiner och övriga anläggningar förtrogen personal. Härtill skulle då komma den ovanberörda betydande fördelen att hava anstaltens byggnader uppvärmda och ventilerade året om.

Medicinalstyrelsen är icke beredd att nu framlägga något förslag till genomförande av åtgärder i nyssberörda riktning, utan torde frågan härom böra bliva beroende av en framtida utredning angående med den antydda planen förenade fördelar och olägenheter. Ett genomförande av planen i fråga skulle emellertid göra en utvidgning av det nuvarande anstaltsområdet önskvärt, och det synes medicinalstyrelsen då lämpligt att redan nu genom fastighetsförvärf försäkra sig om möjlighet till sådan utvidgning.»

Det enda ägoområde, som för utvidgning av anstaltens område lämpligen kan komma i fråga, utgöres enligt styrelsens mening av hemmanet ¹/₁₂ mantal Tjockö nr 1 litt. B i Rådmansö socken, från vilket hemman karantänsanstaltens nuvarande område år 1895 blivit avsöndrat. Det för karantänsanstaltens räkning redan avsöndrade området har, såsom förut sagts, en areal av 8 hektar 9 ar 81 kvadratmeter. Det till inköp

nu ifrågasatta stamhemmanets areal uppgår, enligt vad medicinalstyrelsen meddelar, till 24 hektar 95 ar.

Efter vad medicinalstyrelsen vidare upplyser, äro hemmanets ägor belägna dels å ön Fejans nordvästra del, omedelbart väster om karantänsanstaltens nuvarande område, dels ock till någon mindre del å ön Fejans södra udde, varförutom några mindre holmar och skär tillhöra hemmanet. Å det ägoskifte, som är beläget invid karantänsanstaltens område, befinna sig hemmanets åbyggnader, vilka utgöras av en större och en mindre stugubyggnad, en bryggstuga, en sjöbod och en ladugård. Ifrågavarande byggnader äro samtliga i gott stånd. Medicinalstyrelsen anser dem komma väl till pass, därest den ovan berörda planen att inreda anstalten för vård av sinnessjuka skulle komma till utförande. Ifråga om åbyggnadernas beskaffenhet samt hemmanets jämte byggnadernas värde har medicinalstyrelsen i övrigt hänvisat till ett handlingarna bifogat, av hemmansägarna K. Norman och S. A. Jansson den 18 januari 1916 upprättat värderingsinstrument. Enligt detta instrument uppgår hemmanets jämte byggnadernas sammanlagda värde till 7,475 kronor.

Hemmanets naturbeskaffenhet framgår av en handlingarna likaledes bifogad, av Norman och Jansson den 4 februari 1916 upprättad beskrivning, som emellertid här icke torde behöva återgivas. Medicinalstyrelsen har särskilt framhållit, att av det å ön Fejans södra udde belägna ägoskiftet en areal av omkring 2 $\frac{1}{2}$ tunnland är beväxt med barrskog, som dels är halvmogen, dels nära mogen, och vars värde torde vara icke så obetydligt. Därjämte har betonats, att det till hemmanet hörande fisket har avsevärd betydelse, och att det möjligen skulle kunna genom utarrendering nyttiggöras.

Enligt företett gravationsbevis är hemmanet fritt från in-teckningar.

Då den för hemmanet begärda köpeskillingen, 7,000 kronor, synts medicinalstyrelsen i förhållande till hemmanets värde synnerligen skälig, har medicinalstyrelsen den 4 och den 11 januari 1916 avslutat kontrakt med hemmanets ägare, Olof August Lundin, om förvärvande av detsamma för statens räkning. Ifrågavarande kontrakt, vilket finnes bifogat handlingarna i ärendet, är emellertid avslutat under förbehåll, att detsamma före den 1 oktober 1916 godkännes av Kungl. Maj:t.

Slutligen har medicinalstyrelsen framhållit, att, därest den ifrågasatta järnvägen Stockholm—Kapellskär skulle bliva beslutad, värdet å de på och i närheten av Fejan belägna fastigheterna med säkerhet komme att undergå en sådan förhöjning, att ett förvärv av den nu till inköp föreslagna hemmansdelen i sådant fall skulle kräva en betydligt ökad

kostnad. Med hänsyn härtill har styrelsen ansett sig icke böra uppskjuta avslutandet av det förevarande kontraktet.

Under återopande av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna förenämnda, mellan styrelsen, å ena, och hemmansägaren Olof August Lundin, å andra sidan, den 4 och den 11 januari 1916 avslutade kontrakt om inköp för statens räkning av hemmanet $\frac{1}{12}$ mantal Tjockö nr 1 i Rådmansö socken ävensom för ifrågavarande inköp anvisa ett belopp av 7,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad medicinalstyrelsen anført synes giva vid handen, att det nuvarande området för karantänsanstalten å Fejan knappast kan anses tillräckligt för verkställande av de omfattande skyddsåtgärder, som, särskilt sedan anstalten anordnats jämväl för pest, under vissa förhållanden där kunna bliva nödvändiga. Med hänsyn härtill synes välbetänkt att begagna det tillfälle, som nu bjudes, att för anstaltens räkning förvärva det ifrågavarande hemmanet, $\frac{1}{12}$ mantal Tjockö nr 1 litt. B.

Medicinalstyrelsen har i sin skrivelse framhållit möjligheten av att karantänsanstalten, då den icke behöves för sitt egentliga ändamål, skulle kunna tagas i bruk för något annat sjukvårdsändamål, exempelvis för vård av vissa lättskötta sinnessjuka, som, när anstalten måste tagas i anspråk för karantän, skulle kunna överföras till något hospital. Härmed skulle vinnas, bland annat, att karantänsinrättningens lokaler ej skulle behöva under långa tider stå oanvända, något som är av vikt jämväl ur den synpunkten, att byggnaderna, om de ej begagnas, taga skada genom fukt och dylikt. Vad styrelsen sålunda anført synes mig värt att taga i närmare övervägande. För närvarande och innan medicinalstyrelsen inkommit med ytterligare utredning i denna fråga, är jag emellertid ej beredd att däri fatta ståndpunkt. Då ett genomförande av den tilltänkta anordningen torde påkalla en utvidgning av anstaltens område, ligger emellertid häri ett ytterligare skäl för att man nu begagnar sig av möjligheten att förvärva hemmanet i fråga.

Mot den föreslagna köpeskillingen för hemmanet har jag, med hänsyn till den gjorda värderingen och vid jämförelse med det pris, som erlades för det år 1895 inköpta området, ej funnit anledning till erinran.

För bestridande av de med fastighetsförvärvet förenade kostnaderna torde sjätte huvudtitelns allmänna besparingar lämpligen kunna anlitas. Ett bifall till medicinalstyrelsens framställning skulle sålunda ej medföra ökad belastning av budgeten. Riksdagens samtycke till det ifrågasatta fastighetsförvärvet synes emellertid böra inhämtas.

På grund av vad jag nu anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att hemmanet $\frac{1}{12}$ mantal Tjockö nr 1 litt. B i Rådmansö socken må för utvidgning av karantänsanstaltens å Fejan område inköpas för en köpeskillning, ej överstigande 7,000 kronor, att utgå av sjätte huvudtitelns allmänna besparingar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna nådigt bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Ädelgren.
